

Z LITERATURY

KLUCZE DO OZNACZANIA OWA-
DÓW POLSKI. CZĘŚĆ XIX, CHRZA-
SZCZE — Coleoptera, zeszyt 3 b, Biega-
czowate — Carabidae, podrodziny Bem-
bidiinae i Trechinae, opracował doc. dr
hab. Jerzy Pawłowski, Warszawa 1974,
wydawca Polskie Towarzystwo Entomo-
logiczne za pośrednictwem Państwowego
Wydawnictwa Naukowego z zasiłku
Polskiej Akademii Nauk, s. 94, rys. 300.

Podrodzina Bembidinae zasiedla
wszystkie obszary zoogeograficzne z wy-
jątkiem Antarktydy. Łącznie znanych
jest ponad 2000 gatunków, z czego
w Europie około 220, a w Polsce 88.

Biologia większości gatunków jest
nieznana. Z dotychczasowych obserwa-
cji wynika, że cały cykl życiowy Bem-
bidiinae przebiega w miejscu aktyw-
nego życia owadów doskonałych. Larwy
i owady doskonałe są drapieżcami i od-
żywiają się jajami innych owadów,
głównie chrząszczy roślinożernych, ma-
łymi larwami owadów, a także niektó-
rymi roztocami (Acarina), nicieniami
(Nematodes) i owadami bezskrzydłymi
(Apterygota).

Ekologia podrodziny poznana jest
dość dokładnie. Autor wydziela kilka
grup wykazujących różne przystosowa-
nia, od najczęściej zasiedlanych środo-
wisk nadwodnych, do środowisk su-
chych włącznie. Najwięcej gatunków
Bembidiinae występuje w rzecznych
zwirowiskach górskich i podgórskich.
Przedstawicielem środowiska wilgotnego
zaciemnionego jest między innymi ga-
tunek *Tachyta nana* (Gyll.) występują-
cy pod odstającą korą drzew obumar-
łych i obumierających, a także w chod-
nikach korników.

Brak występowania gatunków cha-
rakteryistycznych dla danego środowi-
ska jest wskaźnikiem zaburzeń ekolo-
gicznych poszczególnych mikrobiotopów
lub środowisk większych.

Podrodzina Trechinae zasiedla wszy-
stkie obszary zoogeograficzne łącznie
z wyspami subantarktycznymi. Łącznie
znanych jest ponad 700 gatunków,
z czego w Europie 350, a w Polsce 23.

Biologia większości gatunków jest
również nieznana, jak w podrodzynie
Bembidiinae. Larwy występują w tym
samym mikrobiotopie co owady dosko-
nałe.

Wśród gatunków krajowych autor
wyróżnia kilka grup ekologicznych, jak
grupa z terenów otwartych zwirowisk
i obrzeży wodnych, ze ściółki leśnej, tor-
fowisk, a także z miejsc ciemnych.

Autor, wybitny specjalista od biega-
czowatych, taksonomię Bembidiinae
i Trechinae opiera przede wszystkim na
ich morfologii szczegółowej, uwzględnia
przy tym dimorfizm płciowy, a przy nie-
których gatunkach omawia cechy cha-
rakteryistyczne aparatów kopulacyjnych.
W opisach gatunkowych podane są śro-
dowiska w których występują poszcze-
gólne gatunki oraz miejsca występowania
w Polsce. Ponadto autor omawia
gatunki dotychczas nie notowane, lecz
mogące wystąpić w Polsce.

Opracowanie klucza podrodzin Bem-
bidiinae i Trechinae jest pierwszym
pełnym i oryginalnym opracowaniem
w entomologii polskiej. Dodatkową,
bardzo istotną wartością opracowania
są oryginalne rysunki autora w liczbie
300 szt. Rysunki opracowane są bardzo
metodycznie i uwzględniają wszystkie
charakterystyczne cechy taksonomiczne,
zarówno owadów doskonałych, jak
i aparatów kopulacyjnych. Nadmienić
należy, że większość opracowań zagra-
nicznych rysunków nie posiada w ogóle.

W części ogólnej omówione są spo-
soby odłovu, preparowania owadów do-
skonale i aparatów kopulacyjnych,
a także podane są wskazówki metody-

czne w zakresie oznaczania rodzajów i gatunków.

Ponadto klucz zawiera odpowiednio omówiony wykaz piśmiennictwa, skrówidz systematycznych nazw łacińskich, plan podziału na części wydawnictwa „Klucze do oznaczania owadów Polski”, podział na zeszyty części XIX — Coleoptera oraz informacje dotyczące zamawiania i wymiany „Kluczy”.

Romuald Gołębiowski

B. I. NIEKRASOW; OSNOWY SIEMIENOWIEDZENIA DREWNIANYCH RASTIENIJ PRI INTRODUKЦИИ (PODSTAWY NASIENICTWA ROŚLIN DRZEWIANYCH PRZY INTRODUKЦИИ), Izdatielstwo „Nauka” Moskwa 1973. S. 280, tab. 46, ryc. 22, poz. bibliogr. 948, nakład 1200 egz., cena 2 ruble 26 kop.

Książka jest monografią poświęconą teoretycznym i praktycznym problemom z zakresu introdukcji roślin drzewiastych. Ilustrację problemów teoretycznych stanowią doświadczenia i obserwacje prowadzone w arboretum Oddziału Dendrologii Głównego Ogrodu Botanicznego Akademii Nauk ZSRR. Monografia obejmuje 8 części poprzedzonych wstępem oraz zakończone, które jest krótkim podsumowaniem całości. Każda część pracy zakończona jest wnioskami. Dzięki takiemu układowi problemy, stanowiące treść książki, zostały przedstawione w sposób przejrzysty z wyeksponowaniem szczególnie ważnych zagadnień.

Oto tytuły poszczególnych części książki: 1. Zagadnienie badania nasion w problemie aklimatyzacji. 2. Ocena biologiczna produktywności nasiennej roślin drzewiastych przy introdukcji. 3. Właściwości biologiczne nasion introdukowanych roślin drzewiastych. 4. Przechowywanie i przedsięwzięte przygotowanie nasion przy introdukcji. 5. Zmienność w obradzaniu i w jakości nasion introdukowanych roślin drzewiastych. 6. Sztuczne zwiększanie żywotno-

ści nasion introdukowanych roślin drzewiastych. 7. Selekcyjno-genetyczne aspekty nasiennictwa introdukowanych roślin. 8. Biologiczne podstawy nasiennictwa introdukowanych roślin drzewiastych.

W części I przedstawione są zadania stojące przed nasiennictwem roślin introdukowanych — odrębnym kierunkiem w nauce o nasionach. Kierunek ten charakteryzuje się specyfiką obiektów i metod badawczych. Obiektami badań są nasiona roślin występujących na naturalnych stanowiskach i nasiona otrzymane w nowych warunkach rozwoju roślin, na różnych etapach procesu aklimatyzacji. Do podstawowych zadań nasiennictwa roślin introdukowanych autor zalicza eksperymentalne uzasadnienie teoretycznych podstaw aklimatyzacji, związanych z generatywnym rozwojem i rozmnażaniem przez nasiona.

W części II autor zwraca uwagę na duże znaczenie określania intensywności owocowania introdukowanych roślin. Często spotykane u introdukowanych roślin anomalie generatywnego rozwoju stanowią również ważny problem. Wyjaśnienie ich powstawania pozwoliłoby, zdaniem autora, lepiej zrozumieć zależność generatywnego rozwoju od nowych warunków środowiska.

W części III autor omawia metody oceny żywotności nasion, podkreślając zalety metod rentgenograficznych, które jako jedyne nie niszczą nasion w czasie próby. Pozwala to na badanie zależności między budową morfologiczną a fizjologicznymi właściwościami nasion. W wyniku analizy porównawczej jakości pyłku i nasion autor stwierdza istniejące między nimi korelacje. Jakość pyłku oznaczano metodą kiełkowania na celofanie.

W części IV autor podkreśla znaczenie właściwego przechowywania nasion przeznaczonych do introdukcji, zwłaszcza przy transporcie na duże odległości. Nasiona roślin introdukowanych często